

Kohanimeseaduse ja ruumiandmete seaduse muutmise seaduse eelnõu seletuskiri

1. Sissejuhatus

1.1. Sisukokkuvõte

Eelnõuga muudetakse ja täiendatakse kohanimeseadust (edaspidi *KNS*) sätetega, milles nähakse ette valdkonna eest vastutava ministri (riigihalduse minister) algatusel pühendusnimeks¹ määratud seaduse nõuetele mittevastava kohanime või Eesti aja- ja kultuurilooga sobimatu kohanime asemel uue nime määramise õigus.

Pühendusnimede ning Eesti aja- ja kultuurilooga sobimatute nimede riigipoolne määramise õigus muutub asjakohaseks juhul, kui isik, sümbol või sündmus, mille järgi on kohaliku omavalitsuse üksuses (edaspidi *KOV*) kohaniminimi määratud, on seostatav Eesti Vabariigi loomise, põhiseadusliku korra püsimise või Eesti iseseisvuse taastamise vastaseks olemise või tegevusega. Kehtiva seaduse järgi peab *KOV* kohanimemäärajana tagama, et pühendusnimeks ei ole taolise isiku nimi, kes on tegutsenud Eesti Vabariigi loomise, põhiseadusliku korra püsimise või Eesti iseseisvuse taastamise vastu, ja määrama ministrilt asjakohase ettepaneku saamisel seadusevastase pühendusnime asemel viivitamatult uue kohanime. Samuti näeb kehtiv seadus ette, et kohanime määramisel tuleb kohanimemäärajal välistada kohanime sobimatus Eesti aja- ja kultuurilooga ning kui ilmneb sobimatus seaduse nõuetega, on kohanimemääraja kohustatud algatama kohanime muutmise menetluse 30 päeva jooksul pärast kohanime seadusevastasusest teada saamisest arvates. Kehtiv seadus ei sätesta tagajärge, mis saab siis, kui *KOV* ei ole ministri ettepanekust hoolimata uut kohanime määranud.

Eelnõuga nähakse nimetatud kohanimereeglite rikkumiste kõrvaldamiseks ette tõhusam rakenduskord ja kõrvaldatakse õiguslik lünk, kui *KOV* ei ole seadusevastast olukorda lahendanud. Minister saab eelnõu järgi olla *KOV*i asemel kohanimemäärajaks juhul, kui kohanimenõukogu on eelnevalt ministrile esitatud arvamuses leidnud, et kehtiv pühendusnimi on seadusega vastuolus (*KNS* § 13 lõige 4²) või kohanimeks on määratud Eesti aja- ja kultuurilooga sobimatu nimi (*KNS* § 13 lõike 6 punkt 3), ja *KOV* ei ole ministri asjakohase ettepaneku saamisest arvates kahe kuu jooksul uut *KNS*ile vastavat kohanime määranud. Seega saab esmalt *KOV* kohanimemäärajana ise muuta kehtivaid kohanimesid, kui näiteks *KOV*i tänav, tee või väljak on nimetatud mõne nn kommunismikurjategija ja Eestit okupeerinud Nõukogude Liidu sõjakangelaseks nimetatud isiku või Eesti omariiklust kahjustanud sündmuse järgi. Kui *KOV* ei ole ministri ettepanekul taolise seadusevastase kohanime asemel määranud kahe kuu jooksul uut kohanime, määrab riik avalikust huvist lähtuvalt ise sobimatu kohanime asemel kohanime, mis sobib Eesti aja- ja kultuurilooga ning vastab teistele *KNS*is sätestatud kohanime määramise nõuetele.

Enne uue kohanime määramist ministri poolt küsitakse eelnõu järgi ka *KOV*i arvamust ja avalikustatakse uue kohanime määramise eelnõu, mille osas saavad *KOV*i elanikud oma

---

¹ Pühendusnimi on isiku mälestuseks või austuseks määratud kohanimi (*KNS* § 13 lõige 3). Vabariigi Valitsuse 22. juuni 2004. a määruse nr 227 „Pühendusnimede määramise kord“ § 1 järgi peab isiku mälestuseks või austuseks määratav pühendusnimi sisaldama isiku eesnime või eesnimesid ja perekonnanime või isiku täielikku varjunime. Pühendusnimeks ei loeta isikunimest lähtunud kohanimesid, mis on tekkinud üksnes selle isiku seotuse tõttu nimetatud kohaga, ilma et peetaks silmas isiku mälestuse jäädvustamist.

ettepanekuid esitada. Kui kohanimemäärajaks ei olnud KOV, vaid mõni valitsusasutus, siis lahendatakse nimevaidlus nime sobimatuse osas KNSi § 24 lõike 3 alusel, arvestades valitsusasutuste omavahelisi suhtlemise reegleid. Vaidluse lahendajaks on sel juhul Vabariigi Valitsus või lahendatakse vaidlus alluvuskorras Vabariigi Valitsuse seaduses sätestatud korras².

Eelnõuga tehakse muudatused KNSi §-s 13.

Ühtlasi täiendatakse eelnõuga ruumiandmete seaduse (edaspidi *RAS*) § 57, mis reguleerib koha-aadressi muutmist ja kehtetuks tunnistamist, volitusnormiga, mille alusel aadressiandmete süsteemi infosüsteemi vastutav töötaja (Maa-amet) muudab ministri poolt muudetud kohanime sisaldavaid koha-aadresse.

1.1. Eelnõu ettevalmistaja

Eelnõu ja seletuskirja on koostanud Rahandusministeeriumi kohalike omavalitsuste poliitika osakonna õigusnõunik Olivia Taluste (tel 611 3092; e-post olivia.taluste@fin.ee), KOV õigusvaldkonna juht Martin Kulp (tel 611 3097; e-post martin.kulp@fin.ee) ja sama osakonna nõunik Timo Torm (611 3037; e-post timo.torm@fin.ee).

Eelnõu ja seletuskirja juriidilist kvaliteeti kontrollis Rahandusministeeriumi personali- ja õigusosakonna õigusloome valdkonna juht Virge Aasa (tel 611 3549 e-post virge.aasa@fin.ee).

Eelnõu on keeleliselt toimetanud Rahandusministeeriumi kohalike omavalitsuste poliitika osakonna nõunik Sulev Valner (tel 5307 9322; sulev.valner@fin.ee).

Eelnõu väljatöötamisele olid kaasatud ka Maa-ameti spetsialistid (*RAS* muudatuste osas).

1.2. Märkused

Eelnõu ei ole seotud muu menetluses oleva eelnõu ega Euroopa Liidu õiguse rakendamisega.

Eelnõu väljatöötamine ei tulene Vabariigi Valitsuse tegevusprogrammist.

Eelnõuga tehakse muudatus KNSi 1. detsembril 2020. a jõustunud redaktsioonis avaldamismärkega RT I, 13.11.2020, 3.

Samuti muudetakse *RAS* 1. detsembril 2020, a jõustunud redaktsiooni avaldamismärkega RT I, 09.10.2020, 4.

Eelnõu väljatöötamiseks ei ole koostatud Vabariigi Valitsuse 22. detsembri 2011. a määruse nr 180 „Hea õigusloome ja normitehnika eeskiri“ (edaspidi *HÕNTE*) § 1 lõike 1 kohast seaduseelnõu väljatöötamiskavatsust (edaspidi *VTK*). *HÕNTE* § 1 lõike 2 punkti 1 järgi ei ole *VTK* nõutav, kui eelnõu menetlus peab olema põhjendatult kiireloomuline.

---

² Vabariigi Valitsuse seaduse § 101 lõigete 2 ja 3 järgi lahendab ministeeriumi struktuuriüksuste vahelised, samuti ministeeriumi hallatavate riigiasutuste õiguslikud vaidlused minister. Erinevatesse valitsemisaladesse kuuluvate riigiasutuste õiguslikud vaidlused lahendavad asjaomased ministrid. Kokkuleppe mitteraavutamisel lahendab vaidluse Vabariigi Valitsus.

Praeguses olukorras, kus Venemaa alustas 24. veebruaril 2022. a täiemahulist sõjalist agressiooni iseseisva Ukraina riigi vastu, on Eesti riigile sümbolse tähtsusega eemaldada Eestis võimalikult kiireloomuliselt käibelt Eestit okupeerinud Nõukogude Liidu repressioonide ja kuritegevusega seotud olnud isikute pühendusnimed ja muud kohanimed, mis on selgelt vastuolus Eesti aja- ja kultuurilooga, ehk kui kohanimi on näiteks seostatav Eesti Vabariigi loomise, põhiseadusliku korra püsimise või Eesti iseseisvuse taastamise vastaste isikute, sümbolite ja sündmustega.

Karistusseadustiku muudatusega, mis jõustus 29. aprillil 2022. a, lisati uue kuriteokosseisuna § 151¹ rahvusvahelise kuriteo toetamine ja õigustamine. Selle järgi loetakse karistatavaks teoks agressiooniakti, genotsiidi, inimsusevastase kuriteo või sõjakuriteo toimepanemisega seotud sümboli avalikku eksponeerimist neid tegusid toetaval või õigustaval viisil. Tänavate ja teede nimedena kommunismikurjategijate ja Eesti iseseisvuse ning selle taastamise vastu võidelnud isikute ja omariikluse vastaste sümbolite ning sündmuste eksponeerimine avalikus ruumis on samaväärselt lubamatu (KNSi § 13 lõike 4² järgi lubamatud pühendusnimed ja KNSi § 13 lõike 6 punkti 3 järgi Eesti aja- ja kultuurilooga sobimatud nimed).

Mitteregulatiivsed lahendused probleemi ei lahenda, kui KOV kohanimemäärajana ise ei astu samme, et seadusevastased pühendusnimed ja Eesti aja- ja kultuurilooga selgelt sobimatud nimed saaks muudetud ja asendatud Eesti aja- ja kultuurilooga kooskõlas olevate kohanimedega. Ilma seadust muutmata ei ole võimalik tagada, et KOVis Eesti omariikluse vastu tegutsenud isiku järgi määratud pühendusnimesid või Eesti aja- ja kultuurilooga sobimatuid kohanimed ei säilitataks. Kohustus muuta seadusevastaseid pühendusnimesid ja muid Eesti aja- ja kultuurilooga sobimatuid kohanimed sisaldub pealegi juba ka kehtivas KNSis.

Eelnõuga kavandatud muudatustega täpsustatakse, mis saab edasi siis, kui KOV kohanimemäärajana ei ole viinud läbi seadusega ettenähtud menetlusi ja laseb seadusevastaselt edasi kehtida selliste isikute järgi määratud pühendusnimedel, kes on tõendatult tegutsenud Eesti Vabariigi loomise, põhiseadusliku korra püsimise või Eesti iseseisvuse taastamise vastu või kui nimi on selgelt sobimatu Eesti aja- ja kultuurilooga.

Nimetatud põhjustel tuleb vastav seadusemuudatus algatada kiireloomulisena ja ilma VTK-d koostamata.

Eelnõu vastuvõtmiseks on vajalik Riigikogu poolthälte enamus.

2. Seaduse eesmärk

Seaduse eesmärk on tagada kohanimede sobivus Eesti aja- ja kultuurilooga ning vältida sobimatute kohanimede kasutamist. Kavandatav seadusemuudatus panustab KNSi § 1 lõikes 2 sätestatud seaduse eesmärgi täitmisel, mis on kultuuriliselt ja ajalooliselt väärtuslike kohanimede kaitse. Ühtlasi tuleb RAS muudatusega tagada koha-aadresside nõuetele vastavus nõnda, et kohanime muudatuse järgselt muudetakse ka muudetud kohanime sisaldavad koha-aadressid.

Selliste kohanimede, mis on nimetatud isikute järgi, kes on tegutsenud Eesti Vabariigi loomise, põhiseadusliku korra püsimise või Eesti iseseisvuse taastamise vastu, samuti kui kohanimed on määratud aja- ja kultuurilooga sobimatu nimi, nõ käibelt kõrvaldamine on vajalik ka Eesti Vabariigi põhiseaduse (edaspidi *põhiseadus*) preambulas nimetatud Eesti omariikluse aluste tagamiseks. Ei ole kuidagi põhjendatud säilitada pühendusnimesid, kui isik on tegutsenud selgelt vastuolus Eesti rahva riikliku enesemääramise õigusega ega ole aidanud kaasa eesti rahvuse, keele ja kultuuri säilimisele läbi aegade. Samamoodi ei saa säilida sellised Eesti aja- ja kultuurilooga

sobimatud kohanimed, mis ei ole vormiliselt pühendusnimed, kuid on seostatavad Eesti Vabariigi loomise, põhiseadusliku korra püsimise või Eesti iseseisvuse taastamise vastaste isikute, sümbolite ja sündmustega.

Kohanimemäärajaks saab olla nii valitsusasutus kui ka KOV. Kohanimede määramine KOVi territooriumil oleva nimeobjekti puhul on KOVi pädevuses (KNS § 5 lõige 4), mis tähendab, et valdav osa kohanimedest on KOVi otsustada. Tegemist on olemuselt kohaliku elu küsimusega, mille osas kohaldub põhiseaduse § 154 lõikest 1 tulenev KOVide enesekorraldusõigus, mille järgi otsustavad ja korraldavad kohalikud omavalitsused kõiki kohaliku elu küsimusi seaduste alusel iseseisvalt. Koha-aadressi määrajaks on RASi kohaselt valla- või linnavalitsus. RASis on ka mõned erandid, mille alusel saab koha-aadressi määrata aadressiandmete süsteemi infosüsteemi (ADS-i infosüsteemi) vastutav töötaja (Maa-amet).

Kohanimede määramisel on KOVil lai valiku- ja otsustuspädevus, see kajastab otseselt KOV volikogu, valitsuse ja kohalike elanike tahet. Eelnõuga ette nähtud ministri õigus määrata KOVi kui kohanimemääraja asemel seadusevastase kohanime asemel ise KNSiga kooskõlas olev kohanimi riivab küll KOVide enesekorraldusõigust, kuid täidab legitiimset eesmärki tagada kohanimede vastavus Eesti aja- ja kultuuriloole ning kooskõla omariikluse põhimõtetega. Riigi sekkumine KOVide kohanimemääramisse ehk enesekorraldusõiguse oluline riive on seadusevastaste kohanimede puhul õigustatud, kuna sellel on legitiimne eesmärk eemaldada avalikust ruumist näiteks võimalike inimsusevastaste kuritegude toimepanijate ja kommunismikurjategijate pühendusnimed või neid sündmusi või sümboleid heroiseerivad kohanimed (näiteks Nõukogude sõjaväe poolt Eesti okupeerimise tähtpäeva auks nimetatud tänavanimed). Teist sama tõhusat, kuid vähemintensiivset KOV enesekorraldusõiguse riivet selles olukorras ei ole. Riive intensiivsust vähendab KOVide ja kohalike elanike õigus rääkida uue kohanime määramise menetluses kaasa ja ministri kohustus juhtida rikkumisele eelnevalt KOVi tähelepanu, andes aega selle kõrvaldamiseks. Samuti saab KOV menetluses avaldada oma arvamust ministri pakutava uue kohanime määramise sobivuse üle või esitada põhjendusi senise nime säilitamiseks (toimub KOVi ärakuulamine).

KOV kohanimemäärajana peab kehtiva KNSi järgi algatama ise seadusevastaste kohanimede muutmise. Nimelt KNS § 7 lõike 1 punkti 1 järgi peab ametlikku kohanime muutma, kui see on vastuolus KNSi 3. peatüki nõuetega, sealhulgas KNSi § 13 lõikega 4² ja lõike 6 punktiga 3. KNS § 7 lõige 4 kehtestab samuti selgesõnalise kohustuse, et kohanimemääraja peab algatama kohanime muutmise menetluse 30 päeva jooksul kohanime seadusevastasuse asjaolude teada saamisest arvates.

Kehtiv KNS paraku ei sätesta, mis aja jooksul peab KOV seadusevastast kohanime muutma ja mis saab juhul, kui pühendusnime või aja- ja kultuurilooga seotud kohanime ilmselge seadusevastasuse korral KOV ise uut seaduse nõuetega kooskõlas olevat kohanime ei määra. Selle õigusliku lünga täitmiseks nähaksegi eelnõuga ette KOVi kohustus määrata seadusega pühendusnimedele esitatavate nõuetega ning Eesti aja- ja kultuurilooga vastuolus oleva kohanime asemel uus kohanimi kahe kuu jooksul ministri asjakohase ettepaneku saamisest. Kui KOV seda nõuet ei täida, siis seadusevastase olukorra lahendamiseks tuleb ministril määrata uus kohanimi, arvestades ka kohanimenõukogu arvamust ja kaasates menetlusse KOV.

Kehtiv KNS juba keelab § 13 lõikes 4² ametlike kohanimedena määrata (ja kasutada) pühendusnimenäidiseid, kui isik on tegutsenud Eesti Vabariigi loomise, põhiseadusliku korra püsimise või Eesti iseseisvuse taastamise vastu. Oluline on eelnõuga sätestatud menetluses

tagada, et nimetatud faktid on tuvastatud. Samuti tuleb eelnõuga kavandatud muudatuste jõustumisel tagada, et Eesti aja- ja kultuurilooga sobimatute kohanimede puhul on selgelt tuvastatud asjaolud, mis tingivad nende kohanimede seadusvastasuse. Kohanimenõukogul on võimalik näiteks küsida Tartu Ülikoolist või mõnest teisest pädevast ajaloo uurimisega tegelevast asutusest pühendusnimedena kasutatavate isikunimede või aja- ja kultuurilooga seotud isikute, sümbolite või sündmuste osas ajaloolist ekspertiisi.

Riigihalduse minister saab kohanime määramisse sekkuda vaid väga piiratud juhul, kui on ajaloolistele allikatele tuginedes tõendatud, et isik, kelle isikunime pühendusnimeks kasutatakse, on tegutsenud Eesti omariikluse ja põhiseadusliku korra vastu või on tegemist samalaadse sündmuse auks määratud kohanimemega või kohanimi on selgelt vastuolus Eesti aja- ja kultuurilooga (eeskätt kui kohanimi on seostatav Eesti Vabariigi loomise, põhiseadusliku korra püsivuse või Eesti iseseisvuse taastamise vastaste isikute, sümbolite ja sündmustega). Nime sobivuse hindamine ei saa tugineda ministri subjektiivsele hinnangule, vaid iga konkreetse kohanime objektiivse sobimatuse peab minister kohanimenõukogu või teiste ekspertide kaasabil enne sekkumist välja selgitama. Ministrile ei anta seega laia volitust määrata KOVi asemel isemistahes vaieldavate kohanimede asemel uut kohanime, mis võiks tekitada küsimuse ülemäärases KOV enesekorraldusõiguse riivist. Kui kohanimenõukogu, ajaloolased või muud eksperdid pole nime sobimatuse osas ühisel või selgel meelel, tuleks ministril kohanime omal algatusel muutmise KOV enesekorraldusõiguse ülemäärase riive vältimiseks hoiduda. Nime muutmine ministri algatusel saab olla põhjendatud vaid juhul, kui KOVi tegevusetus riivab veelgi ulatuslikumalt inimeste õiglustunnet või mõjub Eesti aja- ja kultuurilooga selgelt ja objektiivselt sobimatult.

Kui riigihalduse minister otsustab selgelt Eesti aja- ja kultuurilooga vastuolus (eeskätt kui kohanimi on seostatav Eesti Vabariigi loomise, põhiseadusliku korra püsivuse või Eesti iseseisvuse taastamise vastaste isikute, sümbolite ja sündmustega) olevat nime muuta, siis hetkel kehtiva RASi regulatsiooni kohaselt peaks KOV muutma uute kohanimede alusel ka vastavad koha-aadressid. Kui aga KOV on olnud tegevusetu, siis tõenäoliselt ei soovi ta ka vastavaid koha-aadresse muuta. Seega on vaja olukorraks, kui KOV ise kohanime ei muuda, kehtestada aadresside muutmiseks volitusnorm. Eelnõu kohaselt KNS § 13 lõike 6² alusel tehtava kohanime muudatuse korral teeb vastava muudatuse seda kohanime sisaldava katastriüksuse, hoone ja hooneosa koha-aadressis ADS-i infosüsteemi vastutav töötaja ehk Maa-amet.

Eelnõu väljatöötamise vajadus tuleneb ka praktikas esinenud juhtumist, kus riigihalduse minister tegi Narva linnale ettepaneku seadusevastase pühendusnime (kahe tänavanime) muutmiseks juba 2020. aastal, kuid linn ei ole siiani ebaseaduslikku olukorda kõrvaldanud. Minister ei saa paraku kehtiva seaduse järgi ise täiendavaid meetmeid kasutusele võtta, et seadusevastane pühendusnimi asendada uue, seadusega kooskõlas oleva kohanimemega.

Riigihalduse ministrile eelnõuga seadusevastase pühendusnime või Eesti aja- ja kultuurilooga sobimatu kohanime asemel uue kohanime määramiseks õiguse andmine KOVi asemel ei ole iseenesest KOVide enesekorraldusõiguse ebaproportsionaalne riive, kuna muud sobivat ja sama tõhusat meetet riigil seadusevastase olukorra lahendamiseks ei ole, kui KOV ei ole täitnud seaduses ette nähtud kohustust kõrvaldada käibelt aja- ja kultuurilooga vastuolus olev kohanimi. Eelnõu väljatöötamise käigus arutati ka näiteks selle üle, kas KOVi oleks ministri ettepaneku täitmata jätmisel võimalik trahvida, määrates KOVile sunniraha, kuid selline lahendus ei ole piisavalt tõhus, kuna ei taga, et trahvi maksmise järel saaks ka seadusevastane pühendusnimi või muu aja- ja kultuurilooga sobimatu kohanimi muudetud.

Oluline on siiski iga kohanime puhul hinnata ja tuvastada objektiivselt nime täielik sobimatus ning läbida korrektne kohanime (ja koha-aadresside) muutmise menetlus.

Eelnõu seadusena vastuvõtmiseks on vajalik Riigikogu poolthälte enamus.

3. Eelnõu sisu ja võrdlev analüüs

Eelnõu koosneb kolmest paragrahvist, millest esimeses muudetakse KNSi (muudetakse ja täiendatakse KNSi § 13), teises muudetakse RASi (täiendatakse § 57) ning kolmandas sätestatakse nende muudatuste jõustumise aeg.

Eelnõu § 1 punktiga 1 nähakse ette KNSi § 13 lõike 4³ kehtetuks tunnistamine. Kehtiva sätte järgi teeb valdkonna eest vastutav minister kohanimemäärajale ettepaneku viia KNS § 13 lõikes 4² nimetatud pühendusnimed (seadusevastased pühendusnimed) pärast kohanimenõukogult vastava ettepaneku saamist viivitamata seadusega kooskõlla. Kuna eelnõuga laiendatakse valdkonna eest vastutava ministri pädevust lisaks seadusevastastele pühendusnimedele teha kohanimemäärajale ettepanekuid viia KNSi nõuetega kooskõlla ka Eesti aja- ja kultuurilooga selgelt sobimatud kohanimed, määrates seniste asemel uued kohanimed, mida nimetatakse KNS § 13 lõike 6 punktis 3, siis lisatakse nii seadusevastaste pühendusnimede kui Eesti aja- ja kultuurilooga sobimatute nimede ministri algatusel muutmise ühtne menetluskord uutesse täiendavatesse KNS § 13 sätetesse 6¹–6⁶. Puudub vajadus käsitleda pühendusnimede muutmise korda eraldi sättes (KNS § 13 lõikes 4³). Nii seadusevastaste pühendusnimede kui ka selgelt Eesti aja- ja kultuurilooga sobimatute kohanimede asemel ministri algatusel uute kohanimede määramise alused ja menetluskord on mõistlik koondada samadesse sätetesse.

Vt täpsemalt eelnõu § 1 punkti 2 selgitustest.

Eelnõu § 1 punktiga 2 nähakse ette KNS § 13 täiendamine lõigetega 6¹–6².

KNSi § 13 täiendatakse lõikega 6¹, milles sätestatakse õigus valdkonna eest vastutavale ministrile sekkuda kohanimemääraja tegevusse, kui kohanimenõukogu on oma arvamuses tuvastanud pühendusnime seadusevastasuse või kohanime sobimatuse Eesti aja- ja kultuurilooga. Sättes on esitatud pühendusnimeks määratud seadusevastase kohanime ning Eesti aja- ja kultuurilooga sobimatu kohanime muutmise kord valdkonna eest vastutava ministri algatusel.

Eelnõu kohaselt teeb valdkonna eest vastutav minister kohanimemäärajale ettepaneku kohanime muutmiseks ja selle seadusega kooskõlla viimiseks kahe kuu jooksul ministri ettepaneku esitamisest arvates, kui pühendusnimeks on määratud KNS § 13 lõikes 4² nimetatud isikunimi või kui tegemist on lõike 6 punktis 3 nimetatud Eesti aja- ja kultuuriloole selgelt mittevastava kohanimega, sealhulgas kui kohanimi on seostatav Eesti Vabariigi loomise, põhiseadusliku korra püsivuse või Eesti iseseisvuse taastamise vastaste isikute, sümbolite ja sündmustega. Seadusele mittevastava kohanime tuvastamiseks küsib minister kohanimenõukogu arvamust nime mitesobivuse osas.

Nimetatud alus ministri sekkumiseks tekib juhul, kui kohanimi on määratud isiku (pühendusnimi KNS § 13 lõigete 3 ja 4² tingimustel) või sündmuse auks, mis on selgelt suunatud Eesti Vabariigi loomise, põhiseadusliku korra püsivuse või Eesti iseseisvuse taastamise vastu. Mitte aga vaid näiteks arvestades kellegi üksikuid ajakirjanduses või ilukirjanduslikus vormis esitatud Eesti Vabariigi vastaseid või Nõukogude võimu ülistavaid seisukohti. Arvestama peab, et sümboli või sündmuse aja- ja kultuurilooga sobimatuse hindamine võib olla mõnevõrra keerukam, kui

konkreetses isiku järgi nimetatud pühendusnimede seadusevastasuse tuvastamine, kuna kohanimemääraja kaalutlusruum on siinkohal laiem. Eestis on kirjanikke, kelle nimed on kasutusel pühendusnimedena, kuid kelle loomingus võib mõnel loominguperioodil märgata tugevat nõukogude-meelsust. See aga ei tohiks automaatselt välistada nende isikute panust kultuurilukku ja keeldu nende nimede pühendusnimena kasutamiseks. Nime sobivuse hindamisel tuleb subjektiivsuse aspekti vältida, vaid hinnata ajaloolistele allikatele tuginedes igal üksikul juhul isiku reaalseid tegusid ja tuvastada, kas isikud võitlesid aktiivselt Eesti kui iseseisva riigi ja rahva vastu. Kui tegemist on aga kohanimedega, mis ei ole formaalselt pühendusnimed, kuid neid võib seostada teatud ajalooliste isikutega või kui tegemist on näiteks aja- ja kultuurilooliselt Eestile teatud vaenulike sümbolite või sündmustega seostatavate kohanimedega (näiteks mõne ajaloolise sündmuse daatumit kandva tänavanimena), siis tuleb veelgi põhjalikumalt analüüsida ja põhjendada, kas taolise kohanime säilimine riivaks avalikkust, avalikku korda, Eesti elanike õiglustunnet, eneseväarikust ja kas see oleks selgelt vastuolus Eesti Vabariigi loomise ja iseseisvuse taastamise või põhiseadusliku korra püsimise eesmärkidega.

Nimetatud sätte alusel saab anda hinnanguid ka nt kuupäeva või sündmusega seotud nimede osas. Arvestades Eesti Vabariigi ja eesti rahva ajalugu, võib leida rohkelt sündmusi ja nimesid, mis Eesti omariikluse või iseseisvuse eesmärkidega kokku ei sobitu. On selge, et selliseid sündmusi ja nimesid hinnates ei saa piirduda subjektiivse vaatega, vaid sündmuse hinnang peab olema objektiivne ja ajaloolaste poolt kinnitust leidnud. Teisalt on mõistlik lähtuda sündmuste hindamisel ka ajaraamidest. Näiteks on selge, et 19. sajandi baltisakslaste või Vene tsaarivõimu auks antud nimed ja sündmused ei teeninud Eesti iseseisvuse eesmärke, kuid teisalt polnud siis olemas ka iseseisvat Eesti Vabariiki. Kolmas aspekt, millest lähtuda, on käsitleda sündmust ja nime läbi eesti rahvale põhjustatud kannatuste ning inimsusevastaste kuritegude ja rahvusvahelise õiguse rikkumise vaate. Viimane võimaldab vaadata nimesid 20. sajandi sündmuste perspektiivis ja konkretiseerida hinnanguid just pärast 1940. aastat alanud okupatsioonide perioodil toime pandud suurema osakaalu või mõjuga kuritegudele.

Enne nime muutma asumist (KNS § 13 täiendamine lõikega 6²) peab minister küsima kohanimenõukogu arvamust. Lisaks arvestatakse ajalooekspertiisis esitatud seisukohaga (kohanimenõukogu saab teadusametusest tellida isiku tegevusele või sündmusele hinnangu andmiseks ajalooekspertiisi). Kui ajalooekspertidid ei ole aja- ja kultuuriloolistele sündmustele või isikute tegevusele hinnangu andmisel oma seisukohtades ühtsed, siis tuleks ministril, vältimaks KOV enesekorraldusõiguse ülemäärast riivet, võimalusel ise nime muutmise hoiduda. Seetõttu sisalduvad eelnõu § 13 lõikes 6¹ sõnad „Eesti aja- ja kultuuriloole *selgelt* mittevastava“. Suur osatähtsus on enne kohanime määramise menetluses lõplike otsuste tegemist diskretsioonil ehk ministri kaalutlusõigusel ja ennekõike ministri ettepaneku ja kohanime määramise eelnõu õiguslikul ja faktilisel põhjendamisel.

Kohanimenõukogu saab hinnata ajalooekspertiisis esitatud seisukohti ja kaaluda, kas konkreetsel juhul on põhjendatud valdkonna eest vastutavale ministrile ettepaneku tegemine pühendusnime või muu Eesti aja- ja kultuurilooga sobimatu kohanime muutmiseks või on ajaloolistele allikatele tuginedes tegemist vaieldava olukorraga.

Kohanimenõukogu on Rahandusministeeriumi valitsemisalas tegutsev ministri moodustatud asjatundjate komisjon, kelle tegevuse eesmärk on kohanimekorralduse probleemide läbitöötamine, sellealase tegevuse suunamine, koordineerimine ja korraldamine. Kohanimenõukogu on 11–15 liikmeline nõukoda, millesse kuuluvad erinevate valdkondade eksperdid (näiteks filoloogid ja kartograafid). Eelnõuga ei anta kohanimenõukogule olemuslikult

uut ülesannet, kuna ka kehtiva KNSi järgi (KNS § 21 punkt 4) peab kohanimenõukogu jälgima kohanimede kasutamist ning vajaduse korral teeb valdkonna eest vastutava ministri kaudu ettepanekuid nende vastavusse viimiseks õigusaktide nõuetega. KNS § 13 lõike 4³ kehtiv sõnastus viitab samuti sellele, et valdkonna eest vastutav minister teeb kohanimemäärajale ettepaneku viia seadusevastased pühendusnimed viivitamatult seadusega kooskõlla pärast kohanimenõukogult vastava ettepaneku saamist. Sobimatu pühendusnime saab seadusega kooskõlla viia, määrares seadusega kooskõlas oleva kohanime.

Praktikas ei ole paraku pühendusnimede määramist piirav säte (KNS § 13 lõike 4³) toimunud, kuna näiteks Narva linn ei ole viivitamatult sobimatuid pühendusnimesid muutnud. Ministri ettepanek kahe tänavanime muutmiseks koos kohanimenõukogu seisukohaga saadeti Rahandusministeeriumi 25. juuli 2020. a kirjaga nr 14-5/5333-1 Narva Linnakantseleile ja Narva Linnavolikogu kantseleile.³ Senini ei ole Narva linn uue kohanime määramise menetlust lõpuni viinud.

Eelnõuga täpsustatakse ka asjaolu, mille osas kohanimenõukogu annab valdkonna eest vastutavale ministri arvamuse - kohanimenõukogu esitab arvamuse, kas KOVis määratud kohanimi vastab KNSi nõuetele. Kohanimenõukogu saab tellida kohanimemäärajale isiku tausta või sündmuste tagamaade kontrollimiseks ja Eesti omariikluse vastase tegevuse tuvastamiseks ka näiteks ekspertiisi ajaloolastelt. Kui kohanimemääratud KNS § 13 lõikes 4² nimetatud isikunimi või KNS § 13 lõike 6 punkti 3 kohaselt Eesti aja- ja kultuuriloo vastuolus nimi, teeb valdkonna eest vastutav minister eelnõu järgi pärast kohanimenõukogult asjakohase arvamuse saamist KOVile ettepaneku viia kohanimi seadusega kooskõlla kahe kuu jooksul ministri ettepaneku esitamise arvates, määrares uue KNSiga kooskõlas oleva kohanime.

Kehtivas seaduses ei ole konkreetset tähtaega, mille jooksul hiljemalt peab KOV senise seadusevastase kohanime asemel määrama uue kohanime. KNS § 7 lõike 4 järgi on sätestatud üksnes aeg, mille jooksul peab kohanimemääraja algatama kohanime määramise menetluse: kohanimemääraja on kohustatud algatama kohanime muutmise menetluse 30 päeva jooksul, kui on selgunud selle vastuolu KNSi nõuetele. Eelnõus pakutud kaks kuud on piisav aeg, et KOVid saaks oma kohanimede määramise kordades sätestatud menetlused läbi viia (sealhulgas eelnõu avalikustamine kooskõlas KNS § 6 lõikega 8 vähemalt 15 päeva enne kohanime määramise otsuse tegemist, elanike arvamuste ärakuulamine) ja kohanime määramise otsused langetada.

Reeglina on Nõukogude Liidu nn sõjakangelaste ja Eesti riigi omariikluse vastu võidelnud isikute või sündmuste nimelised tänavad ja kohanimed määratud ENSV ajal. Senise kohanime asemel tuleb määrata uus kohanimi, mis kantakse kohanimeregistrisse ja liikluspinnal puhul asendatakse aadressiandmete süsteemis samuti automaatselt aadressides liikluspinnal nimi.

Seadusemuudatuse jõustumisel ei ole kavandatud kõigi kohanimede üheaegset kontrollimist. Pigem on praktikas tegemist üksikute pühendusnimede või mõne ajaloolise sündmuse auks antud tänavanimedega. Minister palub kohanimenõukogul arvamust avaldada, kui mõne kohanime seadusevastasuse suhtes tekib kahtlus, ja teeb seejärel KOVile ettepaneku muuta seadusevastast kohanime. Kui KOV seda ei tee, siis järgneb eelnõus sätestatud ministri algatatud menetlus.

Uus määratav kohanimi peab vastama kõigile seadusest tulenevatele nõuetele (KNSi 3. peatükk), sealhulgas tuleb kohanime määramisel eelistada nime, mis on paikkonnas tuntud ja levinud või

---

³ <https://adr.rik.ee/ram/dokument/7424874>.

mis on tähtis aja- või kultuurilooliselt (KNS § 13 lõige 1). Kui seda põhimõtet ei ole võimalik järgida, siis tuleb eelistada nime määramise paikkonnaga seonduvaid kohanimiobjekte, nimeobjekti iseärasustega seonduvaid kohanimiobjekte või üle-eestilise tähendusega kohanimiobjekte (KNS § 13 lõige 2).

Lõigete 6²–6⁶ sätestatakse, kuidas toimub valdkonna eest vastutava ministri algatusel kohanimiobjektide määramine, kuid ebasobivate kohanimiobjektide muutmine ja nähakse ette ministri poolt uue kohanimiobjekti määramise järgselt KOVi viitude ja siltide soetamise ja paigaldamise kulude hüvitamine.

Lõike 6² sätestatakse tagajärg selleks puhuks, kui kohanimiobjektide määramiseks on KOV, kes ei ole kahe kuu jooksul pärast valdkonna eest vastutava ministri ettepaneku saamist KNS § 13 lõikes 6¹ nimetatud seaduse nõuetega vastuolus oleva kohanimiobjekti asemel uut kohanimiobjekti määranud. Sel juhul määrab valdkonna eest vastutav minister senise kohanimiobjekti asemel ise uue kohanimiobjekti. Konkreetse kohanimiobjekti valikuks konsulteerib minister kohanimiobjektide määramise komisjoni, kes annab oma arvamuse ja soovitusel kooskõlas KNSis sätestatud kohanimiobjekti määramise alustega (KNS § 13 lõiked 1 ja 2). Praktikas saab kohanimiobjektide määramise komisjoni alati ka ise jooksvalt valdkonna eest vastutavale ministrile teada anda, kui on tuvastanud kohanimiobjekti võimaliku vastuolu seaduse nõuetega (KNS § 21 punkt 4).

Kohanimiobjekti määramisel tuleb eelistada nime, mis on paikkonnas tuntud ja levinud või mis on tähtis aja- või kultuurilooliselt. Kui sellist kohanimiobjekti ei ole võimalik määrata, siis eelistatakse nime määramise kas paikkonnaga seonduvaid, nimeobjekti iseärasustega seonduvaid kohanimiobjekte või üle-eestilise tähendusega kohanimiobjekte.

Minister ei saa nimetatud sättega volitust mistahes kohanimiobjektide enda õigusaktiga määramiseks, vaid üksnes kitsalt KNS § 13 lõikes 4² nimetatud seadusevastaste pühendusnimede ja KNS § 13 lõike 6 punktis 3 nimetatud Eesti aja- ja kultuuriloolisega sobimatute kohanimiobjektide asemel uute kohanimiobjektide määramiseks, kui vastavad asjaolud ja ajaloolised faktid on selgelt tõendatavad. Kohanimiobjektide määramine on reeglina väga loomulik ja võimaldab kohanimiobjektide määramisele laia kaalutlusruumi. Seega annaks ministrile laiema pädevuse andmine KOV asemel ka mistahes muude kohanimiobjektide määramiseks, mis võivad olla mõnevõrra küsitavad (näiteks hinnata, kas kohanimiobjektidel on labane või halvustav tähendus), väga laia subjektiivse kaalutlus- ja otsustusdiskretsiooni, millega võidakse liiga intensiivselt sekkuda KOVide enesekorraldusõigusse oma territooriumi nimeobjektidele kohanimiobjektide määramisel.

Lõike 6³ viidatakse tingimusele, mille kohaselt lahendatakse vaidlus KNS § 24 lõike 3 kohaselt, kui kohanimiobjektide määramiseks on valitsusasutus või tema volitatud asutus. Säte on mõeldud olukorraks, kui on tuvastatud, et Eesti aja- ja kultuuriloolisega sobimatu nime muutmine on riigiasutuse pädevuses. Sellisel juhul ei ole põhjendatud ega vajalik, et valdkonna eest vastutav minister asub teise riigiasutuse eest kohanimiobjekti muutma, vaid vajadusel lahendatakse täitevvõimu sisesed erimeelsused Vabariigi Valitsuse kaudu.

Lõigetes 6⁴ ja 6⁵ kavandatakse ministri algatusel kohanimiobjekti määramise menetlusega seonduvad nõuded, kui muuta tuleb KOVi kui kohanimiobjektide määramise pädevuses olevat kohanimiobjekti.

Valdkonna eest vastutav minister esitab asjakohase uue kohanimiobjekti määramise eelnõu arvamuse andmiseks KOVile, kes saab selle osas esitada veel omapoolseid ettepanekuid ja vastuväiteid. Näiteks saab KOV esitada alternatiivseid kohanimiobjekte vaidlusalusele nimeobjektile kohanimiobjekti määramiseks. Minister annab KOVile kohanimiobjekti määramise eelnõu osas arvamuse andmiseks

mõistliku tähtaja. Kui selle aja jooksul vastatud ei ole, siis loetakse KOV ministri määruse eelnõuga nõustunuks.

Samuti tuleb valdkonna eest vastutava ministri algatusel seadusevastase kohanime asemel uue kohanime määramise eelnõu avalikustada Rahandusministeeriumi veebilehel vähemalt 15 päeva enne kohanime määramise otsuse tegemist⁴, mil KOV elanikud saavad omakorda eelnõu osas ettepanekuid esitada. Eelnõu avalikustamisest tuleb teavitada ka maakonnalehes.

Minister saab kohanime määramise õigusaktis (ministri määrus) näha ette selle jõustumiseks piisava aja, et KOV elanikke, ettevõtjaid, kohapealseid riigihaldusorganeid jt oleks võimalik muudatustega enne nende jõustumist kurssi viia ja teavitada ühtlasi aadressiandmete muutmisest.

Lõikega 6⁶ sätestatakse kohustus hüvitada KOVile valdkonna eest vastutava ministri poolt kehtiva seadusevastase pühendusnime või Eesti aja- ja kultuurilooga sobimatu nime asemel uue kohanime määramise tulemusena tekkinud otsesed ja tegelikud tehtud kulud uue kohanimega seotud siltide ja viitade soetamiseks ning paigaldamiseks. Nimetatud kulud hüvitatakse riigieelarvest asjakohaste kuludokumentide alusel. Eelnõuga kavandatav säte välistaks muude, viitade ja siltide soetamise ja paigaldamisega otseselt mitte seonduvate kulude katmise.

Sättega ettenähtav kulude hüvitamise kohustus laieneb vaid juhtudele, kui kohanime määramine on KOVi pädevuses. Kui seadusevastase ja sobimatu kohanime määramine ja muutmine on valitsusasutuse pädevuses, siis kannab nime muutmise seotud kulud valitsusasutus ise, kui Vabariigi Valitsus ei otsusta eraldi kulude kandmist valitsusasutuse eest.

Eelnõu §-ga 2 nähakse ette RAS § 57 täiendamine lõikega 7.

Pakutav täiendus on seotud eelnõu §-s 1 kavandatavate muudatuste rakendamisega. Lõige on vajalik, sest hetkel kehtiva regulatsiooni kohaselt on kohanime määraja linna- või vallavalitsus, kes peab ka koha-aadressi muutma kui muutuvad koha-aadressis kasutusel olevad kohanimed⁵. Vaid väga erandlikel juhtudel saab kohanime või -aadressi määrata või muuta lisaks KOVile ka ADS-i infosüsteemi vastutav töötleja (Maa-amet). Need erandid on loetletud RAS § 55 lõikes 5, § 57 lõikes 6 ja § 84 lõikes 5.⁶

Kui riigihalduse minister otsustab selgelt Eesti aja- ja kultuurilooga vastuolus olevat kohanime (eeskätt kui kohanime on seostatav Eesti Vabariigi loomise, põhiseadusliku korra püsimise või Eesti iseseisvuse taastamise vastaste isikute, sümbolite ja sündmustega) muuta, peaks hetkel kehtiva RASi kohaselt määrama KOV uute kohanimed alusel vastavad koha-aadressid. Kui aga

⁴ KNS § 6 lõikes 8 sätestatakse ka KOVi kohanime määramise menetluses sama tähtaeg, st KOV peab avalikustama kohanime määramise eelnõu KOV volikogu kehtestatud korras vähemalt 15 päeva enne kohanime määramise otsuse tegemist.

⁵ RAS § 57 lõike 1 punkt 1.

⁶ RAS § 55 lõige 5: *Kui linna- või vallavalitsus ei määra Eesti topograafia andmekogu poolt tuvastatud olemasolevale hoonele koha-aadressi kolme kuu jooksul hoone olemasolust teadasaamisest arvates, määrab hoone koha-aadressi ADS-i infosüsteemi vastutav töötleja.*

RAS § 57 lõige 6: *Aadressiandmete süsteemi ümberkorraldamisel ning haldus- ja asustusjaotuse muutumise korral teeb koha-aadressi muudatused ADS-i infosüsteemi vastutav töötleja. Kokkuleppel koha-aadressi määrajaga võib ADS-i infosüsteemi vastutav töötleja muuta koha-aadressi ka käesoleva paragrahvi lõike 1 punktides 1 ja 2 sätestatud juhul, kui sellega ei kaasne haldusmenetlust.*

RAS § 84 lõige 5: *Kui linna- või vallavalitsus ei määra maareformi käigus moodustatud maaüksuse koha-aadressi ühe kuu jooksul maareformi seaduse § 29 alusel kehtestatud korras nimetatud toimiku või dokumentide saamisest arvates, määrab maaüksuse koha-aadressi ADS-i infosüsteemi vastutav töötleja.*

KOV on passiivne ega määra uut kohanime, siis tõenäoliselt ei soovi ta ka vastavaid koha- aadresse muuta. Seadusemuudatusega ei saa lasta tekkida olukorda, kus KOV ei muuda ministri otsustatud kohanimemuudatuse järgselt vastavalt koha-aadresse ja seeläbi ei ole koha-aadressid enam vastavuses ametliku kohanimega. Seega on vaja nende aadresside muutmiseks kehtestada volitusnorm, kus riik määrab KOV asemel koha-aadressid, kui minister määras seadusevastase kohanime asemel uue nime. Eelnõu kohaselt määrab KNS § 13 lõike 6² alusel tehtava kohanime muudatuse korral vastavat kohanime sisaldava koha-aadressiga katastriüksusele, hoonele ja hooneosale uue koha-aadressi ADS-i infosüsteemi vastutav töötleja ehk Maa-amet.

Kui KOV määrab seadusevastase kohanime asemel ise uue kohanime (KNS § 13 täiendamine lõikega 6¹), siis määrab kohanimemuudatuse alusel vastavad koha-aadressid sarnaselt kehtivale RAS regulatsioonile jätkuvalt KOV.

Eelnõu § 3 sätestab seaduse muudatuste jõustumise aja. Muudatused jõustuvad järgmisel päeval pärast seaduse Riigi Teatajas avaldamist. Seaduse kiireloomuliselt jõustumise aeg on tingitud vajadusest tagada võimalikult kiirelt KNSiga mitte kooskõlas olevate pühendusnimede ja Eesti aja- ja kultuurilooga selgelt sobimatute kohanimede muutmine. Juba märgiliselt on vaja praeguses olukorras, kus Venemaa, kes alustas 24. veebruaril 2022. a täiemahulist sõjalist agressiooni iseseisva Ukraina riigi vastu ja üha enam võtab oma retoorikas üle Nõukogu Liidu okupatsioonivõimu pärandit, eemaldada Eestis käibelt Eestit okupeerinud Nõukogude Liidu repressioonidega seotud olnud isikutele pühendatud pühendusnimed või muude omariikluse vastaste sümbolite või sündmustega seonduvad kohanimed.

4. Eelnõu terminoloogia

Eelnõus ei ole kasutusele võetud uusi termineid.

5. Eelnõu vastavus Euroopa Liidu õigusele

Eelnõu ei ole seotud Euroopa Liidu õigusega.

6. Seaduse mõjud

Eelnõuga viiakse kohanimed kooskõlla KNSi nõuetega.

Muudatused ei avalda otsest sotsiaalset mõju, mõju majandusele, elukeskkonnale, regionaalarengule, riigi julgeolekule ega välissuhetele.

Muudatusel on mõningane mõju KOVide, Rahandusministeeriumi ja kohanimenõukogu töökorraldusele (vt seletuskirja ptk 7).

Eestis on 2022. a augusti alguse seisuga ligikaudu 290 pühendusnimega objekti (liikluspinnad, pargid, ühistranspordipeatused). Kui ühistranspordipeatused välja jätta, siis jääb järgi 241 objekti, samas osad nimed korduvad (nt A. H. Tammsaare, Lydia Koidula, August Kitzbergi, Carl Robert Jakobsoni jne). Kui korduvad pühendusnimed välja arvata, siis jääb alles 149 unikaalset isikunime. Nendest ligikaudu 10% osas võib olla asjakohane analüüsida vastavust KNSi § 13 lõikega 4² ehk hinnata, kas tegemist võib olla sellise pühendusnimega, mis on nimetatud isiku järgi, kes on tegutsenud Eesti Vabariigi loomise, põhiseadusliku korra püsimise või Eesti

iseseisvuse taastamise vastu. Ajaloolise sündmusega seotud kuupäevalisi kohanimesid on viis (1. mai tänav Narvas, Kallastel ja Järvakandis, 1. mai puistee Tapal ning 26. juuli tänav Narvas).

Tänavanimede muutmisel on mõningane mõju isikute harjumuspärasele elukorraldusele, mis seondub uute nimedega kohanemisega ja koha-aadressina uue tänavanime kasutusele võtmisega. Elanike vaatest võib muudatus tuua kaasa ajutist ebamugavust tulenevalt aadressi vahetumisest (nt pakisaadetised või perioodikatellimused, mis on seotud vana aadressiga). Riigi vaatest on võimalik risk kohalike elanike rahulolematus kohanime muutmisega ja sellega seotud ohud.

Uued tänavanimed ei mõjuta näiteks pääste-, kiirabi- ega muude teenuste kättesaadavust. Kohanimemuudatus kantakse automaatselt üle aadressiandmete süsteemi, mis omakorda on liidestatud rahvastikuregistriga. Vähetõenäoline on oht olukordade tekkeks, kus vajalik abi ei jõua tänavanime muudatuse tõttu isikuni enam kohale. Häirekeskus saab ka andmed mobiilipositsioneeringu abil isegi juhul, kui isik ekslikult esitab oma aadressina varem kehtinud aadressi.

7. Seaduse rakendamisega seotud riigi ja kohaliku omavalitsuse tegevused, eeldatavad kulud ja tulud

Kohanimenõukogu peab ka kehtiva seaduse järgi jälgima kohanimede kasutamist ning vajaduse korral tegema valdkonna eest vastutava ministri kaudu ettepanekuid nende vastavusse viimiseks õigusaktide nõuetega (KNS § 21 punkt 4). Lisaks küsitakse ministri algatatud kohanime muutmisel ka kohanimenõukogu soovitusi uue kohanime valikuks. See kasvatab mõnevõrra kohanimenõukogu töökoormust.

Samuti nõuab kehtiv seadus KOVilt kohanimemäärajana seadusega vastuolus olevate kohanimede viivitamatut muutmist (KNS § 7 lõige 4 ja § 13 lõige 4³). KOVile lisandub eelnõuga arvamuse andmise kohustus ministri algatatud kohanime määramise menetluses. Uue kohanime kehtima hakkamisel tekib KOVil kohustus vahetada välja (soetada ja paigaldada) senised kohanimele viitavad sildid ja viidad, millega seotud kulu kaetakse riigieelarvest.

Rahandusministeeriumi töökoormus tõuseb, kui võrd ministeerium peab viima läbi kohanime määramise menetluse, kui KOV ei ole ise seadusevastase pühendusnime või Eesti aja- ja kultuurilooga sobimatu kohanime asemel nõutud aja jooksul (kaks kuud arvates ministri ettepaneku esitamisest) uut seadusega kooskõlas olevat kohanime määranud. Kui võrd taolisi olukordi võib praktikas esineda üksikjuhtumitel, siis kokkuvõttes on tegemist väheolulise mõjuga. Mõnevõrra kaasneb ministri algatusel kohanime määramisega risk, et KOV vaidlustab kohanime määramise õigusakti kohtus.

KOV-i elanikele eelnõu otsest halduskoormuse kasvu kaasa ei too. Eelnõuga tagatakse üksnes võimalus elanikele nende soovil kohanime määramise menetluses oma seisukohtade avaldamiseks. Elanikud peavad ümber harjuma uue nime kasutamisega, mis tekitab mõningat ebamugavust.

Tehniliselt on kohanimeregistri ja aadressiandmete süsteemi koostoimes realiseeritud järgneval viisil. Liikluspindade (teed ja tänavad) kohanimede muudatused registreeritakse kohanimeregistris ja aadressiandmete infosüsteem võtab andmed kohanimeregistrist üle. See tähendab, et kui uue kohanime määramise õigusakti vastuvõtmisel tehakse vastav muudatus ära kohanimeregistris, siis automaatselt asendatakse aadressiandmete infosüsteemis aadressides

liikluspinna nimi. Selline lahendus on loodud eeldusel, et liikluspinna (sh tänava) kohanimemääraja on KOV, samuti on KOV koha-aadressi määraja. Seega saab eeldada, et kui KOV määrab või muudab tänava kohanime, siis ta tagab ka kõigi koha-aadresside muutmise vastavalt nõuetele ja vastavad menetlused infosüsteemides on loogiliselt liidetud.

Kui eelnõu kohaselt anda koha-aadresside määramise õigus KNS § 13 lõike 6² alusel tehtava kohanime muudatuse korral Maa-ametile, siis on võimalik tehniline täitmine (KNRis ja ADSi infosüsteemis) loogiliselt liita, st tehniline täitmine registris toimub samal viisil nagu seni ega ole vaja teha täiendavaid arendustöid, et menetlused KNRis ja ADSis lahutada.

Seega eelnõuga kavandatud muudatuste jõustumise järgselt läbi viidavates menetlustes, kus kohanimemäärajaks on minister, edastab Rahandusministeerium Maa-ametile kohanimemääramise õigusakti, Maa-amet teeb kande kohanimeregistris ja sealt läheb info edasi aadressiandmete infosüsteemi ja koha-aadressid muudetakse infosüsteemis automaatselt. Taolisel viisil muutuvad kõik koha-aadressid, milles sisaldub liikluspinna (nt tänava) nimi ja number. Taoline muudatus saab olla ainult kohanime vahetamine. See tähendab, et Maa-amet ei saa teha aadressis muid muudatusi. Näiteks kui muudetakse tänava nime A. Daumani tänav ja uueks nimeks saab Kivilinna tänav, siis aadress „Ida-Viru maakond, Narva linn, A. Daumani tn 9“ muudetakse „Ida-Viru maakond, Narva linn, Kivilinna tn 9“; tänava alune maaüksus nimega „Ancis Daumani tänav L1“ muudetakse „Kivilinna tänav L1“. Kuna aadressis toimub ainult kohanime vahetus ja koha-aadressi numbrite muudatusi Maa-amet ei tee, ei viida läbi ka täiendavat haldusmenetlust. Võimaliku aadressimuudatuse menetluse viib pärast RAS § 57 uue lõikes 7 järgset Maa-ameti poolset koha-aadressi muutmist läbi KOV ise RAS § 55 sätestatud korras, kui näiteks hoonete numeratsioon on ebaselge.

Kohanime muutmise seotud KOVi tehtud otsesed kulud (nt tänavasiltide ja viitade vahetamine), kui kohanime määrab minister, hüvitatakse KOVile riigieelarvest.

Teede ja tänavate liiklusmärkide tellimine ja paigaldamine on tee omaniku ehk KOVi ülesanne. Kõik märgid tuleb paigaldada ning kujundada vastavalt liikluseadusele ja selle alusel kehtestatud määrustele, standardile EVS 613 „Liiklusmärgid ja nende kasutamine“. Tulenevalt majandus- ja taristuministri 9. juuli 2015. a määrusest nr 89 „Tähistatavate teede liigid, juhatus- ja teeninduskohamärkide paigaldamise kord ning sihtpunktidele viitamise süsteem“ tuleb vastavad märgid paigaldada sellises ulatuses, et oleks tagatud ristmikel kasutatavate viitade süsteemi toimivus ehk teekonnal sihtpunkti oleks viitamine järjepidev.

Kui KOV määrab kohanime ise, siis peab KOV siltide ja viitade paigaldamise kulud jätkuvalt katma valla- või linnaeelarvest.

Narva linna puhul (Ancis Daumani ja Albert-August Tiimanni pühendusnimega tänavate nimede jt tänavate muutmise osas) võib hinnanguline kulu siltidele ja nende vahetusele olla kuni 5000 eurot.

Arvestades, et lisaks nimetatutele võib olla veel kohanimesisid, mis on vastuolus KNSi nõuetega (esialgse prognoosi järgi tuleks kontrollida veel 10–15 pühendus- või kohanime), siis võib nende kõigi muutmisel olla kulu siltidele ning viitadele ja kohanimenõukogu poolt tellitavatele ekspertiisidele kuni 30 000 eurot.

Tegemist on ühekordsete kuludega, mis tasutakse Rahandusministeeriumi eelarvest⁷.

---

⁷ Siltide ja viitade soetamise ja paigaldamise kulu kaetakse Rahandusministeeriumi eelarvest vaid juhul, kui KOV ei ole ise seadusevastase kohanime asemel uut kohanime määranud.

8. Rakendusaktid

Eelnõu rakendamiseks ei ole vaja kehtestada täiendavaid volitusnorme ega rakendusakte.

9. Seaduse jõustumine

Seadus jõustub järgmisel päeval pärast seaduse Riigi Teatajas avaldamist. Seaduse kiireloomuliselt jõustumise aeg on tingitud vajadusest tagada võimalikult kiirelt KNSiga mitte kooskõlas olevate pühendusnimede ja Eesti aja- ja kultuurilooga selgelt sobimatute kohanimedega muutmise, et eemaldada Eestis käibelt Eestit okupeerinud Nõukogude Liidu repressioonidega seotud olnud isikutele pühendatud pühendusnimed või muude omariikluse vastaste sümbolite või sündmustega seonduvad kohanimed.

10. Eelnõu kooskõlastamine, huvirühmade kaasamine ja avalik konsultatsioon

Eelnõu esitatakse eelnõude infosüsteemi (EIS) kaudu kooskõlastamiseks Haridus- ja Teadusministeeriumile, Keskkonnaministeeriumile, Kultuuriministeeriumile, Majandus- ja Kommunikatsiooniministeeriumile, Siseministeeriumile ning Eesti Linnade ja Valdade Liidule.

Algatab Vabariigi Valitsus ....2022.